

Statenbrief

Datum

14 december 2021

Zaaknummer

2021-014083

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Blad

1 van 5

Onderwerp

Financieel toezicht 2022

Ambitie en thema

- Ambitie 1 Samen voor Gelderland

Portefeuillehouder

Jan Markink

Doel van deze brief

Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:

- de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Vanuit onze wettelijke taak om financieel toezicht te houden op de gemeenten beoordelen wij jaarlijks of de begrotingen van alle 51 Gelderse gemeenten structureel en reëel in evenwicht zijn en bepalen wij of een gemeente het volgende begrotingsjaar onder repressief (achteraf) of preventief toezicht van de provincie komt.

Naar ons oordeel zijn de begrotingen 2022-2025 van alle 51 gemeenten structureel en reëel in evenwicht. Dat betekent dat alle 51 gemeenten in 2022 onder repressief toezicht komen. Het preventief toezicht dat in 2021 van toepassing was op de gemeenten Brummen en Westervoort eindigt daarmee op 31 december 2021.

In deze brief informeren wij uw Staten over onze bevindingen en hoe en waarom wij tot ons oordeel zijn gekomen.

2 Aanleiding

In de afgelopen periode hebben wij uw Staten regelmatig geïnformeerd over (onze zorgen over) de financiële situatie en ontwikkeling van de financiële positie van gemeenten, zowel landelijk als binnen onze provincie. Recent hebben wij dit nog gedaan in de Statenbrief PS 2021-675, waarin wij een vooruitblik hebben gegeven naar de verwachtingen voor de begrotingsronde 2022 van de gemeenten. Wij hebben uw Staten daarbij aangegeven er rekening mee te houden dat het aantal preventieve gemeenten voor 2022 zeer beperkt zou zijn. Dit was vooral ingegeven door het feit dat het Rijk in de zomer 2021 voor 2022 veel extra geld vrijmaakte voor de gemeenten.

Ondanks deze verwachting hebben wij onze toezichthoudende rol op dezelfde wijze gecontinueerd. In aanloop naar onze jaarlijkse beoordeling van de begrotingen van de gemeenten hebben wij zowel ambtelijk als bestuurlijk dan ook steeds contact onderhouden met gemeenten om vinger aan de pols te houden en tijdig in gesprek te gaan met gemeenten over hun begroting.

Inmiddels hebben wij de begrotingen 2022 en meerjarenramingen van alle Gelderse gemeenten beoordeeld. Op basis van onze beoordeling hebben wij de vorm van het financieel toezicht op de gemeenten voor het volgende begrotingsjaar bepaald. Er zijn slechts drie gemeenten die in 2021 geen reëel en structureel sluitende begroting 2022 hebben vastgesteld. Van deze gemeenten is het meerjarenperspectief wel in evenwicht. Dat betekent dat alle Gelderse gemeenten in 2022 onder het repressief toezicht staan.

3 Bestaand beleid c.q. kader

Gemeentewet (art. 203, art. 208), het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de notities van de commissie BBV, het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten) en aanvullende begrotings- of themacirculaires.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Op basis van de beoordeling van de begrotingen 2022 en meerjarenramingen 2023-2025 komen alle gemeenten in 2022 onder het repressieve toezicht. Dit betekent voor de gemeenten Brummen en Westervoort dat het huidige preventieve toezicht eindigt per 31 december 2021.

Wél hebben wij nog gesproken met de raden van de gemeente Westervoort en Buren. In deze positief verlopen gesprekken hebben wij onze zorgen gedeeld en aangegeven wat in onze optiek voor deze gemeenten nodig is om ook de komende jaren voor repressief toezicht in aanmerking te komen.

De financiële situatie van de gemeente Brummen is zodanig dat wij naast onze normale ambtelijke en bestuurlijke contacten een aanvullend overleg met de raad niet noodzakelijk achten.

Het uitspreken van een algemeen oordeel over de ontwikkeling van de financiële positie op basis van de begrotingen 2022-2025 van de gemeenten is lastig. Er is

Datum

14 december 2021

Zaaknummer

2021-014083

Blad

3 van 5

sprake van positieve ontwikkelingen, maar ook van onzekerheden en risico's over het beeld na 2022. Bovendien zitten er soms grote verschillen in de door individuele gemeenten gehanteerde uitgangspunten in de ontwikkeling van de diverse rijksbijdragen. Positief is op dit moment:

- Alle 51 Gelderse gemeenten komen in aanmerking voor repressief toezicht. Het overgrote deel van deze gemeenten (48) heeft een reëel en structureel sluitende begroting vastgesteld. De overige 3 hebben dit niet, maar hebben naar ons oordeel aangetoond in meerjarenperspectief het reëel en structureel evenwicht te kunnen herstellen. Dit is met name te danken aan de extra bijdrage van € 1,3 miljard voor jeugdzorg die door het Rijk is toegezegd voor 2022.
- In slechts 2 (vorig jaar 5) gevallen zagen wij aanleiding om in gesprek te gaan met de gemeenteraad om onze zorg over de financiën van de gemeente te delen. Deze gesprekken met de raden van Buren en Westervoort kenden een positief verloop. De beide gemeenteraden deelden onze zorg en hebben aangegeven de financiële positie van hun gemeente frequent te monitoren en zo nodig in komende begrotingen maatregelen te treffen die zorgen voor verbetering van hun financiële situatie.
- Het weerstandsvermogen van de gezamenlijke gemeenten is verbeterd. Dit betekent dat gemeenten meer buffers hebben voor het afdekken van hun risico's. De belangrijkste oorzaak hiervoor is de groei van de algemene reserves door de veelal positieve saldi van de jaarrekeningen 2020. Overigens zijn hierbij de onderlinge verschillen tussen de gemeenten groot.

Naast deze positieve zaken blijft onze zorg over de financiële toekomst van de gemeenten onverminderd bestaan. Redenen hiervoor zijn:

- Er is weliswaar over het algemeen sprake van sluitende begrotingen 2022, in meerjarenperspectief hebben de gemeenten veelal hun begroting sluitend gemaakt met een "fictieve" extra Rijksbijdrage voor jeugdzorg. In sommige gevallen is deze fictieve bijdrage nog niet voldoende om de jaren na 2022 in evenwicht te laten zijn. Zonder deze fictieve bijdrage zou er slechts bij enkele gemeenten sprake zijn van een sluitend meerjarenperspectief. Dit onderstreept de noodzaak voor structureel extra geld voor de gemeenten vanaf 2023.
- De herverdeling van het Gemeentefonds is nog steeds voorzien per 1 januari 2023. In onze eerder genoemde Statenbrief 2021-675 hebben wij aangegeven dat op basis van de laatste inzichten de helft van de gemeenten in Gelderland nadeel zou ondervinden. Deze nadelige maar ook de positieve uitkomsten kunnen nog aanzienlijk veranderen.
- Iets meer dan de helft van de huidige "nadeelgemeenten" heeft in hun begroting vanaf 2023 al rekening gehouden met (een deel van) het op dit moment te verwachten nadeel.

Datum

14 december 2021

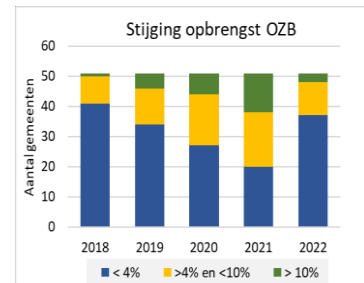
Zaaknummer

2021-014083

Blad

4 van 5

- Het feit dat de meeste gemeenten er vrij gemakkelijk in slaagden het jaar 2022 sluitend vast te stellen, heeft er toe geleid dat er slechts zeer beperkt is gekeken naar extra verlaging van uitgaven en/of verhoging van inkomsten. Wij constateren dat, in tegenstelling tot de afgelopen jaren, het aantal nieuwe bezuinigingstrajecten zeer beperkt is. In enkele gevallen zijn

voorgenomen trajecten doorgeschoven. De stijging van de onroerend zaakbelastingen is significant lager dan de afgelopen jaren.

Het is te begrijpen is dat het nemen van maatregelen wordt doorgeschoven op het moment dat niet duidelijk is of ze in de nabije toekomst noodzakelijk zijn. Hierin schuilt echter ook een risico. Na de gemeenteraadsverkiezingen en het aantreden van een nieuwe raad en college is de tijd voor het vastleggen van nieuw financieel beleid kort. Als er dan duidelijkheid bestaat over de rijksbijdragen voor het sociaal domein voor 2023 en verder en de definitieve ingangsdatum en effecten van de herverdeling van het Gemeentefonds kan het individuele gemeenten nopen tot het op zeer korte termijn moeten treffen van maatregelen.

Bij de beoordeling van de gemeentelijke begrotingen 2022 en meerjarenramingen 2023-2025 hebben wij ook gekeken naar de samenhang tussen de financiële positie van gemeenten en hun bestuurskracht. In de bestuurlijke overleggen die wij het afgelopen jaar in het kader van het financieel toezicht hebben gevoerd hebben wij aangeboden om samen met hen hierover in gesprek te gaan en te verkennen hoe wij hen hierbij tijdelijk kunnen faciliteren of ondersteunen. Bijvoorbeeld in de vorm van maatwerktrajecten vanuit onze regeling Vitaal Openbaar Bestuur. In het geval van de gemeenten Brummen, Buren, Renkum en Westervoort speelden zowel zorgen over de financiële positie als over de bestuurskracht en zijn er al trajecten opgestart. Met meerdere gemeenten zijn wij in overleg over de mogelijkheid maatwerktrajecten op te starten.

5 Financiële consequenties

N.v.t.

6 Proces en evaluatie

Vandaag hebben wij brieven over de repressieve toezichtvorm en onze beoordeling van de begroting 2022-2025 verzonden aan de volgende gemeenten:

- Buren en Westervoort, i.v.m. gevoerde gesprekken met de raad.
- Brummen, i.v.m. beëindiging preventief toezicht per 31 december 2021.
- Berg en Dal, Heumen en Overbetuwe, i.v.m. gesprekken met de raad vorig jaar en daarbij de wens deze gemeenten met voorrang te informeren.

De overige gemeenten, allen ook repressief, ontvangen een brief rond 1 februari 2022. Daarna brengen wij een factsheet uit met de belangrijkste cijfermatige ontwikkelingen. Deze factsheet bereikt uw Staten via een Mededelingenbrief. De factsheet, een afschrift van de verzonden brieven en de relevante cijfers per gemeente kunt u kort daarna terugvinden op de website www.geldersefinancien.nl

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends

- Commissaris van de Koning

Miriam Nienhuis-van Doremaele

- Secretaris